

UDC 582.579.2 : 581.9

PRILOG POZNAVANJU HOROLOGIJE
TAKSONA *CROCUS WELDENII* HOPPE ET
FÜRNROHR U SREDNJOJ DALMACIJI

With Summary in English

ZINKA PAVLETIĆ i IVO TRINAJSTIĆ

(Prirodoslovno-matematički fakultet i Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

Uvod

Nedavno je Pulević (1977) objavio rezultate taksonomskih i horoloških istraživanja vrste *Crocus weldenii*, ilirsko-jadranske endemične biljke. Kako je iz njegove areal-karte vidljivo (Pulević 1977:84), areal vrste *C. weldenii* proteže se primorskim lancem Dinarida, slijedeći jadransku obalu od Trsta do Albanije s najvećim brojem nalazišta u sjevernom i južnom dijelu areala. Na čitavom potezu od Senja (Degegen 1936) pa do poluotoka Kleka na jugu (Kutleša i Lakušić 1964) bila su poznata samo dva lokaliteta starijeg datuma (šira okolica Drniša i Splita, Visiani 1842), koji kasnije nisu bili provjereni.

Prilikom florističkih istraživanja u rano proljeće 1978. godine na području srednje Dalmacije, obratili smo pažnju i na upravo rasevale primjerke tog šafrana. Kako *C. weldenii* pripada skupini šafrana s prstenastim ovojem (tunikom) pri bazi gomolja (sekcija *Anulati*) i jedini je predstavnik sekcije *Anulati* u jadranskom primorju Jugoslavije, to je determinacija već i na samom terenu bila vrlo lagana.

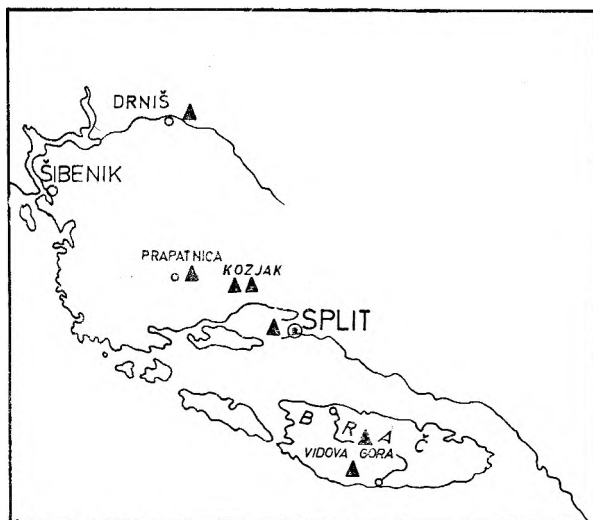
Što se, međutim, nekih morfoloških oznaka tiče, mogli smo ustanoviti da srednjodalmatinske populacije pokazuju neke osobitosti, pa smo smatrali potrebnim upozoriti na te činjenice.

Nova nalazišta vrste *C. weldenii* na području srednje Dalmacije

1. Kozjak povrh Kaštela, 400—650 m/nm, otvorene šikare as. *Quercus-Carpinetum orientalis* i *Ostrya-Quercetum pubescentis*.
2. Kozjak, sjeverne padine, 400—500 m/nm, otvorene šikare i šumarci as. *Quercus-Carpinetum orientalis*.

3. Vilaja, sjeveroistočne padine, u blizini mjesta Prapatnica, 450 m/nm, as. *Quercus-Carpinetum orientalis*.
4. Otok Brač, iznad Nerežišća uz cestu put Bola, cca 400 m/nm, vegetacija kamenjarskih pašnjaka as. *Festuco-Armerietum*.
5. Otok Brač — Vidova gora, plato vrha, 720 m/nm, otvorene šikare as. *Ostrya-Quercetum ilicis* i kamenjarski pašnjaci as. *Salvio-Seslerietum juncifoliae*.

Sva dosad poznata nalazišta vrste *C. weldenii* na području srednje Dalmacije prikazana su na slici 1.

Sl. 1. Nalazišta vrste *Crocus weldenii* u srednjoj Dalmaciji (▲).

Fig. 1. Localities of the *Crocus weldenii* in the Middle Dalmatia (▲).

Analiza populacija *C. weldenii* iz srednje Dalmacije

Od morfoloških osobina, koje su u vrste *C. weldenii* naročito varijabilne, potrebno je osvrnuti se na boju cvijeta. Cvjetovi vrste *C. weldenii* mogu biti potpuno bijeli ili je cijev perigona ljubičasta, a listići bijeli, ili su $\pm$ ljubičasto nahukani. Takve smo odnose našli u populacijama kopnenog dijela srednje Dalmacije i na nižim položajima otoka Brača, a oni se slažu s podacima koje za boju cvijeta vrste *C. weldenii* iznosi Pulević (1977).

Populacija iz Vidove gore na otoku Braču razlikuje se po boji cvijeta, jer je tu cijev perigona ljubičasta, a listići perigona izrazito dvo-bojni. Vanjski listići perigona su s vanjske strane intenzivno ljubičasti, a unutarnji su potpuno bijeli. Sličnu je pojavu zapazio i Degen (1936) na populaciji iz okolice Senja, ali ni on, a ni Pulević (1977) toj osobini ne daju nikakvo taksonomsko značenje.

Držimo da po stalnosti te oznake populacije vrste *C. weldenii* iz Vidove gore na otoku Braču odudaraju od populacija iz nižih položaja, pa smo dvobojne oblike označili kao posebnu formu — *C. weldenii* f. *bicolor*. Njezin opis bio bi slijedeći:

C. weldenii Hoppe et Fűrnrrohr

f. *bicolor* Pavletić Zi. et Trinajstić, f. nov. — Perigonii tubus violaceus, perigonii phylla externa 3 extus intense violacea, interna 3 tota albida.

Typus: Vidova gora insulae Brač (Croatia, Jugoslavija), in fruticetibus semisempervirentibus (as. *Ostryo-Quercetum ilicis*) et pascuis mediterraneo-alpinis (as. *Salvio-Seslerietum juncifoliae*), 720 m. s. m.

Holotypus: in Hb. dr I. Trinajstić (ZA), leg. dr Ivo Trinajstić et dr Zinka Pavletić, 12. III. 1978.

Isotypus: Hb. Instituti Botanici Facult. Nat. Mat. Univ. Zagrabien-sis (ZA), leg. dr Ivo Trinajstić et dr Zinka Pavletić, 12. III. 1978.

Zaključak

Analizom populacija vrste *Crocus weldenii* sa lokaliteta u srednjoj Dalmaciji ustanovili smo da populacija na Vidovoj gori odstupa po boji cvijeta od svih ostalih. Uočljiva je izrazita dvobojnost perigona, kojeg su vanjski listovi izvana tamnoljubičasti, a unutarnji posve bijeli, pa populaciju na Vidovoj gori označujemo kao *C. weldenii* f. *bicolor*.

Spomenuti lokaliteti u srednjoj Dalmaciji popunjuju ujedno prazninu u središnjem dijelu areala vrste *C. weldenii*, a nalaz na otoku Braču je jedini dosada poznati nalaz u otočnom području Jadranskog primorja.

Literatura

- Degen, A., 1936: Flora Velebitica. 1, 642—643.
 Kutleša, Lj. et R. Lakušić, 1964: Flora i vegetacija poluotoka Kleka. God. Biol. Inst. (Sarajevo) 17, 61—115.
 Pulević, V., 1977: Prilog taksonomiji i horologiji nekih vrsta roda *Crocus* L. iz Jugoslavije (*C. weldenii*, *C. alexandri* i *C. adamii* sens. lat.) Glas. republ. Zavoda zašt. prirode — Prirodnjačkog muzeja Titograd, 10, 81—99.
 Visiani, R., 1842: Flora Dalmatica. 1, 118—121.

SUMMARY

HOROLOGY OF THE TAXON *CROCUS WELDENII* HOPPE ET FÜRNRROHR IN THE MIDDLE PART OF CROATIAN LITORAL (CENTRAL DALMATIA)

Zinka Pavletić and Ivo Trinajstić

(Department of Botany, Faculty of Science and Faculty of Forestry, Zagreb)

The area of Illyrian-Adriatic endemic species *C. weldenii* stretches along the littoral part of Dinaride-range from Trieste to the Albanian border. Early this spring, we gathered this plant in some places of cen-

tral Dalmatia (Kozjak over Kaštela, Prapatnica north of Trogir, the Island of Brač), where so far it has been known conly from the vicinity of Split and Drniš (Fig. 1.).

Our localities add to the continuity of the area of *C. weldenii* species. Besides the Island of Brač is the first locality recorded for this species in the Adriatic island-area.

Analysing the populations of the species *C. weldenii* from the localities mentioned we have found that the populations from Vidova Gora (the Island of Brač) differ in the colour of flower from all other populations. The flowers are dichromatic: outside petals are dark violet and inside ones are white. We attribute an taxonomic importace to this morphological characteristic and have named the populations from Vidova gora *Crocus weldenii* Hoppe et Fürnrrohr f. *bicolor* Pavletić Zi. et Trinajstić, f. nov.

Dr Zinka Pavletić
Botanički Zavod
Prirodoslovno-matematičkog fakulteta
Marulićev trg 20/II
YU-41000 Zagreb (Jugoslavija)

Prof. dr Ivo Trinajstić
Katedra za šumarsku genetiku i dendrologiju
Šumarskog fakulteta
Šimunska 25
YU-41000 Zagreb (Jugoslavija)